

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ ВІЛЬНА БОРОТЬБА (чоловіки, жінки)

1. Загальні положення

Групи підготовки до вищих досягнень комплектуються із обдарованих спортсменів, майстрів спорту, як правило, юнаків старших 19 років і дівчат старших 17 років з високим рівнем техніко-тактичної, фізичної підготовленості, які здатні переносити великі фізичні і психологічні навантаження в процесі тренувальної і змагальної діяльності.

Заняття у даних групах проводять фахівці найвищої кваліфікації, що володіють методикою індивідуальної підготовки борців і добре розуміють взаємозв'язок і взаємообумовленість основних компонентів системи підготовки висококваліфікованим борців.

Основними методами тренування є: поперемінний, інтервальний і змагальний. Тренувальний процес організовується у формі індивідуальних, індивідуально-групових, тренувальних, контрольних і змагальних занять вибіркової спрямованості.

На даному етапі поряд з удосконаленням захисту, особливу увагу приділяють атакам у відповідь.

Характерною особливістю даного етапу є: організація побуту, роботи, навчання з урахуванням підготовки і участі в системі змагань; спеціалізована підготовка в різних кліматичних і географічних умовах у відповідності з вимогами майбутніх відповідальних змагань.

Орієнтовна кількість годин навантаження у тиждень 27, за семестр 405.

2. Теоретична підготовка

Теоретична підготовка на етапі спеціалізованої базової підготовки та підготовки до вищих досягнень повинна вирішувати такі основні завдання:

- удосконалення методики аналізу особистої змагальної діяльності, змагальної діяльності кращих борців світу та основних конкурентів (виявлення помилок та шляхи їх усунення, виявлення особливостей ведення сутички та техніко-тактичної майстерності борців високого класу; виявлення сильних і слабких сторін підготовленості своїх конкурентів та побудова відповідної тактики ведення сутички);

- надання знань з методики харчування до та під час змагань, з методики зниження ваги;

- надання знань з напрямів індивідуалізації підготовки – виявлення та розвиток тих якостей, за рахунок яких борець буде перемагати;

- надання знань з методики удосконалення фізичної, техніко-тактичної та психологічної підготовки;

- надання знань щодо системи відновлювальних заходів, фізіологічних основ юнацького спорту, педагогічного контролю, масажу та ін.

Поступово більше уваги приділяється індивідуалізації тренування, пошуку напрямів удосконалення індивідуального стилю протиборства, аналізу змагаль-

ної діяльності основних конкурентів, удосконаленню методики зниження ваги.

3. Фізична підготовка

На етапі підготовки до вищих досягнень індивідуалізація загальної і спеціальної фізичної підготовки, спрямована на подальше удосконалення основних і розвиток відстаючих фізичних якостей, для забезпечення високої надійності і ефективності змагальної діяльності.

4. Технічна підготовка

Нижче наведені технічні елементи є доповненням до техніки вільної боротьби, яка вивчалась на попередніх етапах підготовки і на даному етапі удосконалюється.

У групах підготовки до вищих досягнень відбувається оволодіння новими підготовками та підвищення ефективності «коронних» техніко-тактичних дій.

Техніка боротьби у стійці

Переводи в партер

Перевід ривком із захватом однойменної руки з підніжкою (підсічкою).

Контрприйм: кидок підворотом із захватом руки через плече (передньою підніжкою, підхватом) кидок прогином із захватом-руки та тулуба збоку (нирок).

Перевід нирком із захватом ноги. Перевід нирком із захватом шиї та різнойменного стегна. Захист: а) впертися в груди атакуючого; б) присісти, відставляючи захоплену ногу назад, впертися руками в атакуючого. Контрприйоми: а) перевід ривком із захватом руки та шиї зверху; б) кидки підворотом із захватом руки під плече з боковою підніжкою.

Переводи із захватом ноги (ніг) зсередини (ззовні).

Переводи висідом із захватом однойменної ноги через руку.

Звалювання

Звалювання збиванням із захватом руки та тулуба із зачепленням гомілки зсередини (ззовні). Захист: впираючись рукою в стегно, відставити ногу назад. Контрприйм: звалювання збиванням захватом руки та тулуба із зачепленням гомілки ззовні (зсередини).

Звалювання скручуванням із захватом шиї зверху та різнойменної і руки знизу. Захист: з'єднати руки, впертися ними в живіт атакуючого. Контрприйм: кидок поворотом із захватом руки та ноги ззовні.

Звалювання збиванням із захватом ноги. *Звалювання збиванням із захватом тулуба (ніг) із зачепленням гомілкою ззовні (зсередини).* *Звалювання скручуванням із захватом шиї зверху та різнойменного стегна зсередини.* Захист: захопити руку на шиї; відставляючи ногу назад, розірвати захват. Контрприйм: кидок поворотом із захватом руки та однойменної ноги зсередини. Звалювання скручуванням із захватом рук з обвивом зсередини.

Звалювання скручуванням із захватом руки та тулуба з обвивом зсередини.
Захист: впертися рукою в груди, виставити вільну ногу вперед-в сторону.
Контрприйоми: а) перевод ривком із захватом тулуба; б) кидок прогином із захватом руки та тулуба збоку з підсадкою.

Кидок нахилом

Кидок нахилом із захватом ніг. Кидок нахилом із захватом руки з задньою підніжкою. Кидок нахилом із захватом однойменної руки та різнойменної ноги з відхвatom. Захист: впертися рукою в груди (живіт), відставити захоплену ногу назад. Контрприйом: переведення ривком із захватом тулуба з підсічкою.

Кидок нахилом із захватом тулуба та різнойменної ноги з відхвatom.

Кидок нахилом із захватом руки та тулуба з задньою підніжкою. Захист: нахилитися вперед, відставити ногу назад, вільною рукою упертися в бік або стегно кидок обертанням із захватом руки зверху.

Кидки поворотом

Кидок поворотом назад із захватом рук під течі. Кидок поворотом із захватом шиї та однойменної ноги зсередини. Кидок поворотом із захватом однойменних руки та ноги зсередини. Захист: присідаючи, відставити вільну ногу назад з поворотом. Контрприйом: присідаючи, відставити вільну ногу назад з поворотом перевід нирком із захватом ноги.

Кидок поворотом із захватом руки під плече та однойменної ноги зсередини. Захист: впираючись вільною рукою в атакуючого, відставити захоплену ногу назад. Контрприйом: перевод поворотом в сторону захопленої ноги.

Кидки підворотом

Кидок підворотом із захватом різнойменних руки та ноги. Захист: захопити руку, виставити захоплену ногу вперед. Контрприйом: кидок підворотом із захватом руки під плече з передньою підніжкою.

Кидок підворотом із захватом різнойменних руки та стегна збоку з підхвatom. Захист: а) захопити руку; присідаючи, виставити захоплену ногу вперед; б) поставити ногу між ногами атакуючого. Контрприйом: кидок підворотом із захватом руки під плече з підхвatom зсередини.

Кидок підворотом із захватом руки та шиї з підхвatom зсередини. Захист: відхиляючись назад, ступити дальньою ногою вперед. Контрприйом: звалювання збиванням із захватом руки і шиї та зачепленням однойменної гомілки зсередини.

Кидок підворотом із захватом руки під плече з підхвatom зсередини. Захист: захопити тулуб, виставити вільну ногу вперед-в сторону. Контрприйоми: а) звалювання збиванням із захватом тулуба збоку та різнойменної ноги; б) переведення ривком із захватом тулуба (з рукою); в) кидок прогином із захватом тулуба (з рукою) з підсадкою.

Кидок підворотом із захватом руки та тулуба збоку з підхвatom. Захист: а) захопити тулуб ззаду, присісти; б) захопити ногу атакуючого, відірвати його від килима. Контрприйоми: а) переведення ривком із захватом ноги ззаду; б)

кидок прогином із захватом тулуба (стегна) ззаду. Кидок підворотом із захватом рук з підхватом зсередини. Захист: впертися рукою в бік, відхилитися назад - кидок прогином із захватом рук знизу з підсадкою.

Техніка боротьби у партері

Перевороти скручуванням

Переворот скручуванням із захватом передпліччя зсередини, притискуючи голову стегном.

Переворот скручуванням із захватом руки (шиї) та ближнього стегна із зачепленням дальньої ноги зсередини

Переворот скручуванням із захватом схрещених гомілок.

Переворот скручуванням із захватом подвійним схрещуванням гомілок

Переворот скручуванням із захватом дальньої руки знизу та ближнього стегна

Переворот скручуванням із захватом шиї плечем попереду

Переворот скручуванням із захватом шиї зверху та плеча знизу-спереду

Переворот скручуванням із захватом шиї та теча зверху-попереду

Переворот забіганням

Переворот забіганням із захватом шиї з-під плеча. Захист: лягти на бік спиною до атакуючого, впираючись в килим ногою та вільною рукою переворот перекатом із захватом шиї з-під плеча та дальнього стегна.

Переворот забіганням із захватом шиї з-під плеча та дальньої гомілки

Переворот забіганням із захватом ближньої руки «важелем», притискуючи голову плечем. Захист: виставити дальню ногу в упор; відхиляючи голову в сторону від атакуючого, вільною рукою захопити плече однойменної руки.

Контрприйом: вихід на верх, притискуючи захоплену руку до тулуба.

Переворот забіганням із захватом руки на ключ і дальньої гомілки

Перевороти переходом

Переворот переходом із захватом дальньої гомілки знизу-зсередини та однойменної руки. Захист: відставити захоплену ногу вбік, захопити ногу атакуючого. Контрприйом: вихід нагору висідом із захватом однойменного стегна через руху.

Переворот переходом з ключем і зачепленням однойменної ноги

Переворот переходом з обвивом ноги та захватом підборіддя (руки)

Перевороти перекатом

Переворот перекатом із захватом шиї та дальньої ноги знизу-зсередини. Захист: випрямити руки. Прогнутися і, повертаючись грудьми до атакуючого, випрямити захоплену ногу. Контрприйоми: а) переворот назад із захватом різнойменних руки та ноги; б) вихід висідом із захватом ніг; в) накривання відкиданням ніг за атакуючого.

Переворот перекатом зворотним захватом дальнього стегна з ближньою гомілкою. Захист: захопити руку, сісти на дальнє стегно, випрямляючи ногу, розірвати захват. Контрприйом: переворот прогином (з висідом) захватом зап'ястя і однойменної гомілки.

Переворот перекатом із захватом ноги, притискуючи голову. Захист: впертися руками в килим; випрямляючи ноги, прогнутися. Контрприйом: переворот назад із захватом руки та однойменної ноги.

Перевороти розгинанням

Переворот розгинанням обвивом ноги та захватом дальньої гомілки. Захист: а) перешкодити обвиву ноги, захопити руку; б) перенести вагу тіла на обвиту ногу. Контрприйом: вихід на верх висідом.

Переворот розгинанням з обвивом ноги та захватом шиї з-під дальнього плеча.

Перевороти накатом

Переворот накатом із захватом різнойменного зап'ястка ззаду-збоку зі зчепленням ноги ступнею

Переворот накатом із захватом передпліччя та дальнього стегна із зчепленням ноги ступнею

Переворот накатом із захватом передпліччя та тулуба зверху із зчепленням ступнею

Переворот накатом із захватом передпліччя зсередини та дальнього стегна

Переворот накатом з захватом руки на ключ і дальньої гомілки із зчепленням ступнею. Захист: притиснути таз до килима, впертися рукою та ближнім стегном у килим в сторону перевороту. Контрприйоми: а) вихід на верх висідом, б) переворот через слину із захватом зап'ястя із зчепленням; в) накривання відкиданням ніг за атакуючого.

Перевороти прогином

Переворот прогином із зворотним захватом дальнього стегна (з гомілкою)

Кидки нахилом

Кидок нахилом із захватом ближніх руки та ноги з відхвatom спереду

Кидки прогином

Кидок прогином із захватом дальньої руки знизу та ближнього стегна

Кидок прогином із зворотним захватом тулуба та ближнього стегна (гомілки)

Кидок прогином із захватом ближніх руки (шиї) та стегна. Захист: сісти на стегно дальньої ноги, рухом вперед випрямити ногу. Контрприйоми: накривання.

Орієнтовні комбінації прийомів:

- переворот забіганням із захватом руки на ключ і передпліччя другої руки зсередини - переворот накатою із захватом руки на ключ і тулуба;
- переворот перекатом із захватом шиї та ближнього стегна - переворот скручуванням із захватом дальнього стегна знизу та шиї (однойменного плеча);
- переворот перекатом із захватом шиї з-під дальнього плеча із зачепленням гомілки переворот перекатом із зачепленням ноги та голови;
- переворот розгинанням обвивом із захватом шиї з-під дальнього плеча переворот переходом із захватом шиї і зачепленням різнойменної ноги ступнею зсередини;
- переворот розгинанням з обвивом ноги та захватом дальньої руки зверху-зсередини - переворот переходом з обвивом ноги та захватом дальньої руки зверху-зсередини;
- переворот накатою із захватом тулуба переворот переходом «ножицями» із захватом шиї;
- переворот переходом «ножицями» із захватом руки на ключ - переворот накатою із захватом тулуба та захватом руки на ключ;
- переворот накатою із захватом руки на ключ і дальньої гомілки - переворот переходом з «ключем» і зачепленням стегна.

5. Тактична підготовка

У групах підготовки до вищих досягнень відбувається розширення арсеналу тактичних підготовок проведення прийомів, контрприйомів і комбінацій з урахуванням індивідуальних особливостей і підготовленості можливих суперників; удосконалення навичок ведення поєдинку та участі у відповідальних змаганнях.

6. Психологічна підготовка

На етапі підготовки до вищих досягнень робиться акцент на формування мотивації досягнення найвищих спортивних результатів, удосконалення умінь саморегуляції, психологічних станів в екстремальних умовах тренувань і змагань.

7. Підготовка та участь у змаганнях

Для спортсменів першого року навчання: використання вивченої техніки і тактики у змагальних умовах (з борцем КМС і МС). Учні повинні протягом року взяти участь у 7-8 змаганнях.

Для спортсменів другого року навчання: застосування вивченої техніки і тактики у змагальних умовах (з борцем не нижче МС). Учні повинні протягом року взяти участь у 7-8 змаганнях регіонального і міжнародного рівнів.

Для спортсменів третього року навчання: застосування вивченої техніки і тактики в умовах регіональних і міжнародних змагань (з борцем не нижче МС). Учні повинні протягом року взяти участь у 8-9 змаганнях.

8. Залікові вимоги

Із загальної і спеціальної фізичної підготовки: протягом року відповідно до плану річного циклу здавати контрольні нормативи, відповідно до віку і року навчання.

З техніко-тактичної підготовки:

- уміти проводити змагальні сутички відповідно до тактичного плану, що передбачає особливості можливих суперників і ведення поєдинку: у різних стійках, у певних захватах, у певному темпі, в умовах силового тиску, з різними суперниками, на фоні активного захисту тощо;
- уміти складати і реалізовувати тактичний план на сутичку з будь-яким суперником;
- уміти проводити «коронні» прийоми в сутичках з будь-яким суперником, маючи в наявності декілька варіантів їх тактичної підготовки;
- уміти проводити техніко-тактичні дії впродовж всіх сутичок - на початку, в середині і кінці поєдинку (на фоні втоми);
- уміти використовувати зусилля і рухи суперника біля краю робочої площі килима для проведення контратакуючих дій за килим (враховуючи, що прийоми, проведені за килим, оцінюються)

З психологічної підготовки:

- уміти виконувати різні вправи підвищеної трудності, що вимагають прояву вольових якостей;
- уміти управляти і регулювати емоційним станом, настроюватися на сутичку з різними суперниками.

З теоретичної підготовки: знати і уміти застосовувати на практиці програмний матеріал.

9. Інструкторська та суддівська практика

Для спортсменів груп підготовки до вищих досягнень інструкторська та суддівська практика передбачає:

- проведення учнями навчально-тренувальних занять різної спрямованості;
- набуття навичок щодо підготовки борця до змагань;
- набуття навичок щодо проведення занять з боротьби на навчально-тренувальних зборах і у спортивних таборах;
- участь в організації та проведенні змагань з виконанням різноманітних обов'язків;
- участь в якості судді на регіональних змаганнях.

10. Засоби відновлення і харчування

На даному етапі підготовки застосовуються *педагогічні, фізіотерапевтичні, фармакологічні, психогігієнічні* засоби відновлення з урахуванням індивідуальних особливостей, мети і умов майбутніх змагань.

Комплексне використання різноманітних відновних засобів в повному обсязі необхідне після великих тренувальних навантажень і у змагальному періоді.

ді. У решті випадків використовують окремі локальні засоби на початку або в процесі тренувального заняття. Після закінчення заняття з малими і середніми навантаженнями достатньо застосування звичайних водних гігієнічних процедур. Застосування в даному випадку повного комплексу відновних засобів знижує тренувальний ефект.

Харчування повинне бути спеціалізоване, вітамінізоване, підвищеної біологічної цінності, у відповідності до вагового режиму і мети майбутньої підготовки.

11. Лікарський контроль

На даному етапі підготовки застосовують етапне комплексне обстеження, поглиблене медичне обстеження, поточне і оперативне обстеження у відповідності з цільовою програмою підготовки збірних команд. Ряд видів обстеження (етапне, поточне, термінове) здійснюється при роботі із спортсменами також в умовах навчально-тренувальних зборів із залученням фахівців комплексної наукової групи, лікарів-фахівців (кардіологів, невропатологів, біохіміків та інших фахівців).

12. Література

1. Вільна боротьба: чоловіки, жінки. Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю. – Київ: АСБУ, 2011. - 95с.